

Till
Regeringen
Socialdepartementet

Idéburna skolors riksförbunds yttrande avseende SOU 2024:39 – En statlig ordning med förebyggande åtgärder för barn och unga

Idéburna skolors riksförbund (ISR) organiserar icke vinstutdelande fristående skolor och arbetar för att stärka möjligheterna för olika idéburna pedagogiska alternativ att bedriva förskola/skola inom det svenska utbildningsväsendet. ISR verkar för att försvara friskolereformens mångfaldssyfte och för en deltagande målstyrning där skolorna själva kan styra över hur verksamheten ska organiseras för att nå de nationella målen. På så vis främjas en reell pedagogisk mångfald, vilket är en förutsättning för en verklig valfrihet för elever och föräldrar.

Med idéburna skolor avses den definition som tagits fram av utredningen Idéburna aktörer i välfärden, SOU 2019:56

Inledning

ISR tar i detta remissvar i första hand ställning till de av utredningens förslag och diskussioner som i någon del kan kopplas till utbildningsområdet. Dessa handlar om barn och de ungas möjlighet till utbildningsinsatser inom ramen för de föreslagna handlingsplaner som ska upprättas vid den nya statliga Myndigheten mot ungdomskriminalitet (MUK). Dessutom gäller våra synpunkter utredningens diskussioner om informationsutbytet med MUK och andra brottsbekämpande myndigheter samt med socialnämnden. Utredningen föreslår inte några nya sekretessbrytande bestämmelser utan hänvisar i den delen till andra pågående utredningar, bl.a. SOU 2023:69 Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen.

Vi är positiva till att en stärkt samverkan förespråkas inte bara för barn och unga som begått brott utan även för de som riskerar att dras in i brottslighet. Vi tror också att en ny statlig myndighet kan bidra till att tidigare än förr fånga upp dem.

ISR:s uppfattning är att utbildningsfrågorna har fått ett alltför begränsat utrymme i utredningen. Det som i stort sägs är att om MUK bedömer att det finns risk för att barnet eller den unge kommer att begå brott av allvarligt slag ska ett beslut fattas om en handlingsplan med brottsförebyggande åtgärder. I den handlingsplanen ska det bland annat kunna finnas krav på skolgång eller annan sysselsättning med mera som kan förebygga att barnet eller den unge begår brott eller i övrigt utvecklas ogynnsamt.

ISR:s ställningstaganden i utbildningsanknutna frågor

1. ISR vill starkt betona skolans betydelse för de barn och unga som är indragna i brottslighet eller riskerar att bli indragna. I de handlingsplaner som utarbetas måste skolgången ges ordentligt utrymme. Sannolikt kommer MUK:s föreskrifter inte reglera att handlingsplanen ska vara särskilt konkret när det gäller skolgångens utformning. Planen behöver därför kompletteras med en tydlig skolplanering av de ansvariga för skolgången - en skolmyndighet eller möjligen en fristående skola. Skolan kan, om den fungerar väl, via personalens närhet och dagliga kontakt med eleven, bidra till tydligt salutogena insatser via stödjande samtal och undervisning. De elever detta handlar om har sannolikt i många fall erfarenhet av en dåligt fungerande skolgång. Att komma till skolan varje dag samt att ha en tydlig och lämplig fysisk person som särskild handledare/stöd är enligt vår mening särskilt viktigt för dessa elever. I ett tidigare remissvar av ISR som gällde SOU 2023:66 Barn och unga i samhällsvård föreslog vi därför bland annat att:
”det, utöver utredningens förslag om en särskild barn- och ungdomshandläggare i socialtjänsten, ska finnas en motsvarande person i skolan som har att särskilt stödja ett placerat barn ifråga om dennes förskole- eller skolgång, i kontakt med socialnämnden. Även om ett sådant förslag inte genomförs är det viktigt att varje placerad elev som stöd får en anställd vid en ny skola som särskilt beaktar den elevens behov och förutsättningar.”

Det är mycket väsentligt att lämpliga skolor väljs med omsorg. De ska ha erforderlig kompetens för att tillgodose de behov som varje enskild elev kan ha.

2. *Sekretessen får inte hindra att skolan ger och får nödvändig information för att kunna fullgöra sitt uppdrag enligt handlingsplanen. Vi instämmer med utredarens uppfattning om att ett samtycke från vårdnadshavare/elev inte är tillräckligt för att få den information som mottagandet av dessa elever fordrar. Förfarande med inhämtande av samtycke till och med kan vara hindrande för skolan att verka tillsammans med övriga parter för elevens bästa. Man bör här betänka att den grupp av barn och unga detta handlar om är i riskzonen för brott och via Polismyndigheten anmälda till MUK och att man där ansett att en handlingsplan ska utarbetas. Inför skolstart behöver därför skolan få all information som behövs från MUK men även från andra myndigheter. Informationen bör vara ömsesidig. Det är därför självklart att skolan ska informera MUK och andra myndigheter, inklusive socialnämnden, om sådana förhållanden som dessa behöver känna till. För skolans del kan detta till stor del ske med stöd av generalklausulen i OSL 10:27, som även bedöms kunna utnyttjas av en fristående skola. Bestämmelsen i OSL 10:2 är även tillämplig, ömsesidigt, om det kan bedömas att en sekretessbelagd uppgift behöver lämnas att fullgöra egen verksamhet. Elevhälsans medicinska insats (EMI) bör stå utanför ett informationslämnande. Vi menar att lagstiftaren behöver ta ställning till en utvecklad sekretessbrytande lagstiftning som via utökat*

informationsutbyte kan förhindra att särskilt brottsbenägna barn och unga dras in i kriminalitet.

Vi instämmer därför i utredarens ord på sidan 367:

” Sammanfattningsvis skulle sekretessbrytande bestämmelser innebära att berörda myndigheter får ta del av sådana uppgifter gällande det enskilda barnet eller ungdomen som behövs för att säkerställa tydliga, konsekventa, och långsiktiga brottsförebyggande åtgärder i enlighet med lagens syften. Vid en avvägning mellan intresset att skydda integritetskänsliga uppgifter och intresset att förebygga brottslighet av allvarligt slag hos barn och unga är det utredningens bedömning att sekretessbrytande bestämmelser i många fall skulle kunna framstå godtagbart.”

För Idéburna skolors riksförbund

Håkan Wiclander, ordförande

Staffan Olsson, styrelseledamot

Idéburna Skolors Riksförbund

Epost: info@ideburenskola.se

Hemsida: www.ideburenskola.se